

Abdurrahman Bedevî ve İslâm Felsefesine Katkıları

LUAY HATEM YAQOOB
ASBÜ Öğr. Üyesi

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1483

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Eskiyei Yayınları

Yayın No | Publication Number: 281

Kitap Adı: Abdurrahman Bedevî ve İslâm Felsefesine Katkıları

Book Title (English): Abdel Rahman Badawi and His Contributions to Islamic Philosophy

ISBN: 978-625-6781-94-8

DOI: | doi.org/10.70458/fcr.9786256781948

Yazarlar | Authors: Luay Hatem YAQOOB | orcid.org/0000-0002-8518-0148

Kurum | Institution: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

ROR ID: ror.org/ror.org/025y36b60

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 186

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HPCF1 | İslam Felsefesi | Islamic Philosophy

BISAC: PHI026000 | Felsefe: İslam | Philosophy: Eastern

THEMA: QDTQ | İslam Felsefesi ve Düşünce Tarihi | Islamic Philosophy and History of Thought

LC: B741 | İslam Felsefesi | Islamic Philosophy

Atf Bilgisi | Cite as: Yağob, Luay Hatem. *Abdurrahman Bedevî ve İslâm Felsefesine Katkıları*. Ankara: Eskiyei Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Abdurrahman Bedevî ve İslâm Felsefesine Katkıları

LUAY HATEM YAQOOB
ASBÜ Öğr. Üyesi

Ankara 2024

Yazar Hakkında | About the Author

LUAY HATEM YAQOOB

Lisans eğitimini University of Anbar Edebiyat Fakültesi'nde tamamladı (2006). Yüksek lisans derecesini Lübnan Dawa University Institute for Islamic Studies'ten (2011), doktora derecesini Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Felsefesi alanında aldı (2017), ikinci doktoraasını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalında yaptı (2024). Akademik faaliyetlerinin yanı sıra, farklı üniversitelerde ve çeşitli kurumlara bağlı olarak yurtiçinde ve yurtdışında dersler verdi. Araştırma alanları: İslâm Felsefesi, Dil Felsefesi ve Doğu Dilleri ve Edebiyatlarıdır. Bu alanlarda birkaç dilde yayınlanmış eseri bulunmaktadır. Yüksek lisans ve doktora gibi farklı düzeylerde dersler vermektedir. Yaqoob, 2018 yılında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'ne öğretim üyesi olarak katıldı ve halen bu görevine devam etmektedir. 2021'den beri Uluslararası Arap Yazarlar Birliği'nin Ankara şubesi başkanlığı görevini yürütmektedir.

LUAY HATEM YAQOOB

He completed his bachelor's degree at the Faculty of Literature, University of Anbar (2006). He obtained his master degree from the Lebanese Dawa University, Institute for Islamic Studies (2011), and his doctorate from the Ankara University, Institute of Social Sciences in the field of Islamic Philosophy (2017). He completed his second doctorate at Selçuk University, Institute of Social Sciences in the Department of Eastern Languages and Literature (2024). In addition to his academic activities, he has taught at various universities and institutions both domestically and abroad. His research areas include; Islamic Philosophy, Philosophy of Language, and Eastern Languages and Literature. He has published many research papers in several languages in these fields and teaches courses at different levels such as master's and doctorate. Mr. Yaqoob joined Ankara Social Sciences University as a faculty member in 2018 and continues to serve in this capacity. Since 2021, he has been serving as the president of the Ankara branch of the International Arab Writers Union.

Kitap Hakkında

Abdurrahman Bedevî ve İslâm Felsefesine Katkıları

Abdurrahman Bedevî (1917-2002), felsefi ve düşünsel açıdan çağdaş bir filozoftur. Arap felsefesinin modern döneminde önemli bir isim olarak kabul edildiği gibi İslâm düşüncesinde de varoluşçuluğun öncüsü olarak bilinir. Bedevî, geniş kültürü ve dil bilgisi sayesinde ondan fazla dili bilen ansiklopedik bir bilgedir. Hayatının büyük bir kısmını Fransa'da geçirmiş ve hayatını tamamen bilimsel araştırmalara adanmıştır. Bu süreçte yaklaşık 150 eser yayımlamıştır. Onun eserleri; İslâm felsefesi, Yunan felsefesi, modern ve çağdaş felsefe ile varoluşçuluk gibi geniş bir yelpazeyi kapsamıştır. Bedevî'nin çalışmaları, felsefi araştırmalarla ilgilenen araştırmacılar ve akademisyenler için vazgeçilmez kaynaklar arasında yer almıştır.

Bedevî'nin İslâm felsefesi üzerine görüşlerini derleyip bunları analitik ve tanımlayıcı bir yöntemle sunmayı hedefleyen elinizdeki eser, Bedevî'nin felsefi yolculuğunu, düşünce yapısını ve temel felsefi kavramlarını tartışmaktadır. Zaman, varlık, hiçlik, mantık, ahlak, duygu, irade, din, ateizm, öznellik, özgürlük, bilgi ve hakikat gibi başlıkların yanında Bedevî'nin varoluşçuluk ve metafizik, ilahi sıfatlar, akıl türleri, nefis çeşitleri, âlem ve Allah'ın bilgisi ve mead konularıyla ilgili görüşlerini de içermektedir.

Ayrıca eserde Bedevî'nin Oryantalist düşünceye dair bakış açısı, İslâmi tasavvufa yönelik tutumu, İslâm'ı ve Hz. Muhammed'i (sav) savunması ile İslâm'a yönelik oryantalist eleştirilere verdiği mantıklı ve derinlemesine yanıtlar da ele alınmaktadır. Onun hukuk ve siyaset felsefesi, İslâm felsefesinin diğer felsefelerle özellikle Yunan ve Batı felsefeleriyle ilişkisine bakışı kapsamlı bir şekilde incelenmektedir.

Anahtar kelimeler: Abdurrahman Bedevî; Felsefe; İslâm felsefesi; Felsefi kavramlar; Varoluşçuluk

About the Book

Abdel Rahman Badawi and His Contributions to Islamic Philosophy

Abdel Rahman Badawi (1917-2002) is a contemporary philosopher known for his significant contributions to both Arab and Islamic philosophy. He is widely regarded as a prominent figure in the modern period of Arab philosophy and is recognized as a pioneer of existentialism within Islamic thought. With his extensive cultural background and linguistic proficiency in more than ten languages, Badawi is considered an encyclopedic scholar. He spent the majority of his life in France, dedicating himself entirely to scientific research, during which he published approximately 150 works. His oeuvre encompasses a broad range of subjects, including Islamic philosophy, Greek philosophy, modern and contemporary philosophy, and existentialism. Badawi's works have become essential resources for researchers and academics interested in philosophical studies.

The book in your possession aims to compile Badawi's views on Islamic philosophy and present them analytically and descriptively. It explores Badawi's philosophical journey, thought processes, and fundamental philosophical concepts. In addition to themes such as time, existence, nothingness, logic, ethics, emotion, will, religion, atheism, subjectivity, freedom, knowledge, and truth, it also addresses Badawi's perspectives on existentialism and metaphysics, divine attributes, types of intellect, varieties of the soul, the universe, and the knowledge of God and the hereafter. Moreover, the book examines Badawi's stance on Orientalist thought, his approach to Islamic mysticism, his defense of Islam and the Prophet Muhammad (pbuh), and his logical and in-depth responses to Orientalist criticisms. It also provides a comprehensive analysis of his views on legal and political philosophy, and his perspective on the relationship between Islamic philosophy and other philosophical traditions, particularly Greek and Western philosophies.

Keywords: Abdel Rahman Badawi; Philosophy; Islamic philosophy; Philosophical concepts; Existentialism

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	11
ÖN SÖZ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

BEDEVÎ'NİN HAYATI VE İLMÎ KİŞİLİĞİ	17
1.1. Hayatı.....	17
1.2. Eserleri	22
1.2.1. Telif Eserleri	23
1.2.2. Tercüme Eserleri.....	26
1.2.3. Tahkîk Eserleri	27
1.3. Kültürel ve Entelektüel Kariyeri.....	29
1.4. Felsefi Düşüncesinin Sertiveni	32
1.5. Felsefi Düşüncesinin Yapısı	36
1.6. Bedevî'nin Felsefi Görüşleri (Kabuller, İtirazlar).....	38

İKİNCİ BÖLÜM

BEDEVÎ'DE FELSEFE VE TEMEL KAVRAMLAR	43
2.1. Felsefe ve İslâm Felsefesi	43
2.2. İslâm Felsefesi mi, Arap Felsefesi mi?	47
2.3. İslâm Felsefesi ile Yunan Felsefesi Arasındaki İlişki.....	49
2.4. Bedevî'nin Farklı Felsefelere İlgisi	54
2.4.1. Yunan Felsefesi.....	54
2.4.2. Ortaçağ Felsefesi.....	58
2.4.3. Modern ve Çağdaş Batı Felsefesi.....	60
2.5. Hukuk ve Siyaset Felsefesi	64
2.6. Mantık ve Ahlâk.....	67
2.6.1. Bedevî'de Mantık	67
2.6.2. Bedevî'de Ahlâk.....	70

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BEDEVÎ'DE VAROLUŞÇU METAFİZİK	75
3.1. Varoluşçuluk.....	75
3.1.1. Varoluşçuluğun Genel Anlamı.....	75
3.1.2. Bedevî'de Varoluşçuluk.....	79

3.2. Zaman -----	82
3.2.1. Bedevîye Göre Zamanın Doğası-----	82
3.2.2. Bedevî'ye Göre Varoluşsal Zaman-----	86
3.3. Varoluş ve Yokluk -----	91
3.3.1. Bedevî'ye Göre Varoluş-----	91
3.3.2. Bedevî'ye Göre Hiçlik/Yokluk-----	95
3.4. İlahi Zat ve Sıfatlar -----	98
3.5. Allah'ın İlmî, Âlemin Kadim Olması ve Bedensel Diriliş-----	102
3.6. Akıl ve Türleri -----	103
3.7. Nefis ve Türleri -----	107
3.8. Duygu ve İrade -----	108
3.8.1. Bedevî'ye Göre Duygu -----	108
3.8.2. Bedevî'de İrade-----	116
3.9. Zatilik ve Özgürlük -----	118
3.9.1. Bedevî'de Zatilik -----	118
3.9.2. Bedevî'de Özgürlük -----	122
3.10. Bilgi ve Hakikat-----	124
3.10.1. Bedevî'ye Göre Bilgi -----	124
3.10.2. Bedevî'ye Göre Hakikat-----	127
3.11. Din ve İnkârcılık-----	129
3.11.1. Bedevî'de Din ve Ateizm -----	129
3.11.2. Bedevî'ye Göre İnkârcılığın Başlıca Temsilcileri -----	135

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BEDEVÎ VE ORYANTALİZM -----	139
4.1. Oryantalistler ve Oryantalist Düşünce-----	139
4.2. Araplar ve Avrupa Düşüncesi -----	145
4.3. Batı ve Doğu Uygarlıkları Arasındaki Felsefi Özellikler -----	148
4.5. İslâm Tasavvufu -----	156
4.5. Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'i (sav) Savunma -----	163
SONUÇ -----	171
KAYNAKÇA -----	177
DİZİN -----	183

*“Bu adamı (Abdurrahman Bedevî),
muazzam akıl ve zihinsel yetenekleri
nedeniyle kıskanıyorum.”*

M. Arkoun

TAKDİM

Düşünme insana özgü bir niteliktir. İnsanlığın şu an sahip olduğu her türlü gelişimin kaynağında insanın düşünce yetisi yer almaktadır. İnsanlık tarihi vurgusu, bir anlamda düşünce tarihi ile özdeşlik taşımaktadır. Düşünme; bilmeyi, anlamayı, kavramayı isteyip gerektiren bir süreçtir. Bilgi elde etmeye giden süreçte, bilinmeyenler üzerinde yoğunlaşarak, bilinmeyenlere ulaşma hedeflenir.

Felsefe etkinliğinin de kaynağında bilme isteği bulunmaktadır. Felsefe insana her şeyi bildirecek bir savın içinde olmadığından bu bilme isteği, mutlak anlamda her şeyin bilinebileceği imkânını vurgulama anlamından ziyade “bilme isteği çabası” demektir. Felsefe kelimesi; “bilgelik sevgisi” anlamına gelen bir kelimedir.

Felsefi düşünce, kavram ve soyutlamalar kullanarak bunların yardımıyla, ilkeler ve yasalar ortaya atar. Felsefe, kendisine “ben kimim” sorusunu soran ve var olan şeylerin anlamıyla derinden ilgilenen insanların üstlendikleri bir etkinliktir. Felsefe, dikkatleri, insanların kendileri ve içinde yaşadıkları evren hakkında, düzenli bir görüş elde etmek için harcadıkları yoğun bir çabaya yöneltilir. Felsefe, sorularımıza cevap vermekle sorumlu olan bir sistem olmaktan çok, sorulara ürettiğimiz cevapları sorgulayan bir disiplindir. İçimizdeki, hayret duygusu, anlam ve anlamlandırma açlığımız bizi felsefeye yönelttiği gibi, bir şeyin doğruluğunu veya yanlışlığını gösterme çabamızda bizi doğal olarak felsefeyle buluşturur. Felsefe, bizim doğruyu bulmamızı, yanlış ayırt etmemizi sağlayan sistematik bir düşünce yöntemi olarak fonksiyonelliğini gösterir. Felsefe, bilgisel merakımız yanı sıra, kişisel doyumumuza zevk ve ilham veren bir unsur olarak, büyüleyici, heyecan verici bir özellikte taşır.

Felsefe, bir dünya görüşü ve varlık hakkında genel bir teori-dir. Her soru aslında felsefenin alanlarından birine karşılık gelir. Sözelimi, bilgi nedir? bilim nedir? iyi ve kötünün doğası nedir?

gibi soruları sorduğumuzda bilgi, bilim ve ahlâk felsefesi ile başa kalırız. Felsefe, varlık, bilgi ve değerler alanıyla ilgili, problemleri akılcı, tenkitçi yöntemlerle inceleyen ve temellendiren sistemli fikri faaliyetler bütünüdür.

İslâm Felsefesi Tarihi çalışmaları son 40 yılda büyük bir ivme kazandı. Literatür ve problemlerin ele alınışı çok çeşitlilik göstermeye devam etmektedir. İslâm Felsefesi Tarihi, kendisini etkileyen altyapısı ve kendisinden sonrasını etkileyen oluşumu ile felsefenin ilgili olduğu her konuyla ilgili olagelen bir düşünce sistemi olmuştur. İslâm Felsefesi Tarihi, bir anlamda kültürler, diller ve Dinler arasında düşüncenin yolculuğunu gözler önüne sermeye çalışan bir sistem olarak, insanın varlığı, bilgiyi anlama ve anlamlandırma sürecini açıklamaya çalışmaktadır.

İslâm Felsefesi kavramı, bizi iki temel kavramla karşılaştırmaktadır. Buna göre, İslâm Felsefesi diye maruf olan ve özel bir araştırma alanını niteleyen bu terkip Din ve felsefe buluşmasını vurgulayan bir özellik taşımaktadır. İslâm Felsefesi terkihi, ifade olarak zihinde farklı çağrışım ve anlam zenginlikleri taşımaktadır. İslâm Felsefesi ifadesinde yer alan İslâm vurgusu, İslâm'ın bir felsefe oluşuna işaret olmayıp felsefenin yapıldığı kültürel ve coğrafi ortamı nitelemektedir. İslâm Felsefesi denilince, Kelam, Tasavvuf ve Fıkıh'tan farklı bir disiplin kastedilir. İslâm Felsefesi'ni, diğer İslâmî bilim dallarından ayıran şeyin ne olduğu, onun kenDine temel aldığı bilgi sistemine ve metoduna dayandırılarak açıklanır. İslâm Felsefesi tabiri, felsefenin Müslüman bilginler tarafından ve Müslüman olmasa bile İslâm medeniyeti içinde yapılışını niteleyen bir terkip olmakla birlikte, İslâm'ın hikmetini, felsefesini ortaya koyan bir anlam çağrışımını da ihtiva etmektedir. İslâm Felsefesine katkı sunan ve pek öne çıkarılmamış isimlerden biride çağdaş araştırmacılarca Varoluşçu ve Zaman filozof olarak nitelenen Abdurrahman Bedevî dir.

İslâm felsefesi alanında doktora çalışmasını danışmanlığında tamamlayan Dr. Luay Hetem Yaqoob, çok disiplinli, çalışkan ve

titiz bir bilim insanıdır. Doktorasını tamamladıktan sonra üstesinden geleceğine inandığım için kendisinden Abdurrahman Bedevî hakkında çalışmasını istedim. İslâm Felsefesi'nde her çalışmada bir şekilde fikirleri, eserleri ve edisyonları ile karşımıza çıkan Bedevî'yi Türkiye'de ciddi bir okuyucu kitlesi olan felsefe ve İslâm felsefesi okuyucuları ile buluşturmak çok yararlı olacaktır. Kendisi, elinizdeki bu eseri önce Arapça olarak kaleme aldı ve ardından şimdi Türkçe olarak istifadeye sunmaktadır.

Bu eserinde Abdurrahman Bedevî'nin 130'u aşkın eserinden felsefesi hakkında kesitler sunduğu gibi Bedevî hakkında yeni çalışmalarını özendirecek bir birikimi ve çalışma alanlarını da araştırmacıların dikkatine sunmaktadır.

Kendisini tebrik ediyor başarılarının devamını diliyoruz.

Prof. Dr. Müfit Selim SARUHAN
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
İslâm Felsefesi Anabilim Dalı Başkanı

ÖN SÖZ

Abdurrahman Bedevî, düşünce tarihi açısından kültürler, diller ve felsefe akımlarına dair yazdıklarıyla en üretken Arap filozoflardan biri olmuştur. Ondan fazla dilde çeşitli entelektüel ve bilimsel yönlerde incelemeleri bulunan ansiklopedik bir isim olan Bedevî; Arapça, İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca, İtalyanca, Yunanca ve benzeri dilleri bilen ve anlayan bir şahsiyet olarak öne çıkmıştır.

Bedevî temel ve özel alanlarıyla İslâm felsefesini, Yunan felsefesini, ortaçağ felsefesini, modern ve çağdaş felsefeyi ele alan yazılar kaleme almıştır. Çeviri ve incelemede dünya edebiyatına olan büyük ilgisinin yanı sıra, felsefenin hiçbir dalını ihmal etmemiştir. Varoluşçuluğun ilk öncüsü ve Arap dünyasındaki en büyük destekçilerinden biri olarak ün kazanmıştır.

Abdurrahman Bedevî'nin, felsefi ve edebi yaklaşımına yönelik ilginin yeterli olmadığını ve çabalarının akademik çalışmalarının yeterince bilinmediğini söylemek mümkündür. Entelektüeller ve felsefe alanında çalışanlar bu önemli düşünürden gereğince faydalanmamıştır.

Abdurrahman Bedevî, Arap literatürünü ve uluslararası bilim yayınlarını bilimsel değerli felsefi eserlerle çeşitli yönlerden zenginleştiren kişiler arasındadır. Arap dünyasında çağdaş entelektüel uyanışın temellerinin atılmasına, entelektüellerin bilinç ve vicdanının şekillenmesine katkıda bulunmuştur. Felsefeci ve yazar kimliğiyle ciddi ve derin bir birikimi yansıtan kültürel, teknik, felsefi ve edebi eserler sunmuştur.

Çalışmamızda Abdurrahman Bedevî'nin İslâm felsefesi ve ilgili konulardaki görüş ve tutumlarını bir araya getirmek hedeflenmiştir. Çeşitli yazılarından alıntılar yapmaya, anlamlar çıkarmaya ve analiz etmeye dayanan betimleyici ve analitik yöntemler uygulanmıştır. Kronolojik olarak üzerinde durulması ge-

reken bazı konuların açıklanmasında da tarihsel yaklaşım izlenmiştir.

Abdurrahman Bedevî'nin akademik yazılarına ek olarak yaklaşık 150 esere ulaşan zengin felsefi üretimi, araştırmacılara ilham vermiştir. Bedevî, telif, inceleme ve çeviri yoluyla eski ve çağdaş Batı düşüncesinin ve İslâm mirasının kaynaklarını sunmuştur. Bundan dolayı onun yapıtları felsefe araştırmacılarının, entelektüellerin ve uzmanların ihtiyaç duyduğu önemli kaynaklardan biri olarak kabul edilmiştir.

Luay Hatem YAQOOB

Ankara, 2024